

Glas delavca

List za vsa delavska vprašanja

Izhaja tedensko vsak petek

Ljubljana, dne 4. februarja 1938

Leto II. — Štev. 5a

Delavni čas delavcev in nameščencev v zvezi s hišno industrijo

Vzporedno z ureditvijo delovnega časa za delavce in nameščence se postavlja vprašanje dela doma ali tkzv. hišnega dela. Že desetletja se razredno delavsko gibanje bori za ukinitvev in zakonito prepoved dela doma. Kolikor se je gospodarstvo razvijalo, toliko se je življenje delavcev s pomočjo delavskega gibanja boljšalo in toliko manj je bilo hišnega dela. Ker je bilo delavsko gibanje v nekaterih državah dovolj močno, je doseglo prepoved domačega dela kot škodljivega za zdravje in kot sredstva za neomejeno izkoriščanje delavcev, ženske in otroške delovne sile. V Jugoslaviji se je to domače delo strašno razpaslo. Izvrševanje takega dela doma zahteva od delavca, da svoje stanovanje izpremeni v delavnico. Znano pa je, da se pri nas delavska stanovanja v 90% sestojijo iz sobe s štedilnikom, in samo v 10% iz sobe s kuhinjo. Delo, ki ga je treba vršiti v prostoru, kjer se kuha, pere in spi, zelo neugodno vpliva na zdravstveno stanje delavca in cele družine. Tako hišno delo traja navadno po 14 do 16 ur na dan in so vanj pritegnjeni žena in otroci. Zasluzek takih delavcev je izpod vsakega minimuma, potrebnega za življenje.

Tako stanje je posledica novega poslabšanja položaja delavcev. In tako poslabšanje položaja izrabljajo večidel veleindustrijalci in veletrgovci, ki so v pogledu hišnega dela glavni delodajalci. Tako je n. pr. v Zagrebu mnogo tvrdk, ki se imenujejo industrija, ne da bi sploh imele svoje prostore za izvrševanje dela, marveč ves posel opravljajo delavci doma. Delo doma je najbolj razširjeno v krojaški in čevljarški obrti odn. industriji, toda tako delo najemajo tudi v drugih panogah, kakor n. pr. mizarji, urarji itd. Vršenje dela doma se vrši tudi pri privatnih nameščencih in ni redek slučaj, da mora uradnik ali uradnica neizgotovljeni posel nešiti iz pisarne domov in ga izvršiti ponoči.

Vsi ti delavci in nameščenci ne dobivajo nobene odškodnine za lokal, kurjavo, luč in orodje. Nadurno delo se ne plačuje s 50%, kakor je to po zakonu določeno. Čeprav v tem pogledu obstojajo pozitivni zakonski predpisi, vendar so ženske in otroci tu neusmiljeno izkoriščani. O kakih higijenskih prostorih ne more biti niti govora. Če imamo pred seboj samo to malo sličico domačega dela, nam mora biti jasno, da se tu obstoječa delavska zaščitna zakonodaja neusmiljeno krši. Posledica malega zasluzka, predolgega delovnega časa, nehigijenskih delovnih pogojev je: da na 100 zavarovanih članov pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev pride okrog 40 bolnih, večidel na jetiki, a od 100 zavarovanih članov jih 12 umre. To so porazne številke, s katerimi je treba računati.

Dalje je treba poudariti, da med delodajalci obstoji težnja po nadaljnjem razširjanju hišnega dela, da bi se na ta način lahko izognili rednemu prijavljanju delavcev socijalnemu zavarovanju in jih s tem oropali ugodnosti, ki so predpisane v socijalni zakonodaji.

V zvezi z odpiranjem in zapiranjem delavnic in z ureditvijo delovnega časa

Vesti z bojišč

V Španiji

Posvetovanja v Londonu

V zvezi s ponovnimi napadi podmornic na angleške ladje, je angleški zunanji minister Eden sklical v Londonu sestanek, katerega so se poleg njega samega udeležili francoski poslanik Corbin in italijanski poslanik Grandi. O teh posvetovanjih piše »Jutro« z dne 3. t. m.: »Kakor zatrjujejo poučeni, so na konferenci razpravljali tudi o mednarodni akciji za ukinitvev letalskih napadov na nezaščitena mesta v Španiji. Podrobna poročila o zadnjem nacionalističnem letalskem napadu na Barcelono kažejo, da so postal ti napadi v zadnjem času predvsem pogubni za civilno prebivalstvo tako v republikanski kakor v nacionalistični Španiji.

Listi ugotavljajo v svojih poročilih o zadnjem napadu na Barcelono, da so nacionalistična letala uporabljala nove vrste bomb, ki so jih dobila iz inozemstva. Te bombe so imele v Barceloni strašen učinek. Ena sama bomba je porušila po več hiš in pobila na desetine ljudi. Njen učinek je bil tako silen, da ostankov trupel vseh žrtev sploh niso mogli zbrati. Če bi se nadaljevalo na tak način uničevanje nezaščitene prebivalceve posameznih večjih mest v Španiji, bi bilo mogoče napadalcem v nekaj dneh razdejati cela velika mesta kakor so Valencija, Barcelona, Salamanca, Bilbao in druga z veliko zgodovinskimi vrednostmi.

Zračni napadi

Spričo očitnih neuspehov na frontah so se nacionalisti z vso silo vrgli na bombardiranje nezavarovanih mest. Tako so že pretekli teden napadli Barcelono in Valencijo, kjer so poleg ogromne škode in človeških žrtev, ki so jih prizadejali tem mestom, ubili tudi štiri angleške mornarje na angleški ladji »Torpedes«. Kot odgovor na to bombardiranje so republikanski letalci napadli nacionalistična mesta daleč v zaledju in sicer so bombardirali Salamanko in pristanišče Algeciras, pozneje pa tudi Valladolid, kjer so prizadejali mnogo škode raznim vojaškim objektom. Da bi preprečila to uničevanje, je republikanska vlada predlagala nacionalistični dogovor, po katerem v bodoče sploh ne bi več bombardirali nezavarovanih mest. Namesto odgovora so nacionalistična letala, ki so priletela z otoka Majorke, 30. januarja izvršila najhujše

pomožnega osebja vprašanje hišnega dela zahteva rešitev. Če vprašanje dela doma pustimo še naprej nerešeno, potem se bo še bolj širilo, ker bodo delodajalci domače delo vse bolj izkoriščevali v svrhu obvarovanja in povečavanja dobička.

V interesu delavcev in njihovih družin kakor tudi v interesu drugih je treba domače delo zakonskim putem popolnoma onemogočiti in prepovedati. Delavskim organizacijam je treba omogočiti naglo in neovirano pomoč pri izvajanju akcij. Uporabljanje obstoječe delavske zaščitne zakonodaje na terenu je treba poenostaviti in inšpekcijam dela omogočiti njeno izvajanje.

bombardiranje Barcelone, kakršnega še ni bilo od začetka državljanske vojne. Število mrtvih znaša okrog 1000.

Četniki in podmornice...

Kakor poroča poročevalski urad »Espanja« se v Asturiji bori proti četam generala Franka kakih 5 do 6 tisoč rudarjev. Asturski rudniki so zaradi pomanjkanja delovne sile skoraj popolnoma zaustavili delo. Tudi baskijski gornjanci se zbirajo v četniške oddelke in prizadevajo nacionalistom precejšnje neprijetnosti. Hkratu pa so se na Sredozemskem morju znova pojavile »tajinstvene« podmornice, ki napadajo trgovske ladje, namenjene za republikansko Španijo. Tako je zadnje dni taka podmornica neznane narodnosti torpedirala angleški parnik, ki je vozil v republikansko luko Kartageno premog. Vsa posadka s kapitanom vred se je potopila.

Na Kitajskem

Uspehi Kitajcev na severni fronti

Kitajske redne čete so na vseh severnih bojiščih prešle v ofenzivo in iztrgale Japoncem celo vrsto mest. Tako kitajske čete napredujejo proti mestu Hangčovu in so pri tem zavzele mesto Fujangsmen, pri Vuhuju so zavzele Lingdžo. Takisto so Kitajci prodrli japonsko bojno črto pri mestu Cingli in se nasprotnika bojujeta že v predmestjih tega mesta. Maršal Čangkajšek je — kakor poroča Agencija Stefani — imenoval za vrhovnega poveljnika na teh bojiščih generala Čengčijena, načelnika generalnega štaba bivše kitajske rdeče armade.

Živahna dejavnost kitajskih četniških oddelkov

V vsem japonskem zaledju so razvili kitajski četniki tako dejavnost, da Japoncem prizadevajo velike skrbi, zlasti še zato, ker prebivalstvo četnike vsestransko podpira. Tako so v pokrajini Šansi četniki iz osme kitajske armade trikrat zvalili Japonce v gorske soteske in jih tam popolnoma potolkli. Udarci, ki jih japonskim četam prizadevajo kitajski četniki, so tolikšni, da je moralo japonsko poveljstvo prositi na Japonsko za pojačanja. Z Japonskega pa so odgovorili, da teh ne morejo poslati, ker bodo čete po vsej priliki rabili doma, to se pravi, da so bremena, ki jih je vojna naložila japonskemu ljudstvu, že tako težka, da japonska vlada-

Hišno delo v precejšnji meri omogoča neloyalno konkurenco med delodajalci, seveda račun te konkurence spet plačajo delavci. Iz vsega tega jasno izhaja, da more biti vprašanje delovnega časa delavcev in nameščencev samo tedaj učinkovito rešeno, če bo hkratu rešeno tudi vprašanje hišnega dela. Mi zelo dobro vemo, da niti eno niti drugo vprašanje v sedanjih družbenih odnosih ne bo in ne more biti rešeno popolnoma v interesu delovne sile, lahko pa je ublaženo, kar zavisi od moči delavskega gibanja.

(Iz zagrebškega »Radnika«,

14. jan. 1938.)

joča klika pričakuje resnih nemirov. — Vzporedno z akcijo kitajskih četnikov gre tudi dejavnost kitajskih teroristov v mestih, ki so jih osvojili Japonci. Tako dobivajo grozilna pisma vsi tisti Kitajci, ki so se predali Japoncem, mnogi pa so svoje narodno izdajstvo že plačali z glavo. Na dan šestletnice kitajsko-japonske vojne leta 1932. sta dve kitajski deklici sredi Šanghaja vrgli nekoliko ročnih granat na japonski oddelek, pri čemer je več vojakov obležalo mrtvih. Japonci so obe deklici linčali. Isti dan so vse kitajske šole in tovarne v Šanghaju izobesile kitajske zastave z žalnim trakom.

Mandžurski vojaki prehajajo h Kitajcem

Kakor poročajo iz Hankova, je v okolici Taijuana, prestolnice pokrajine Šansi, prešlo na stran kitajskih čet več sto mandžurskih vojakov. Mandžurci so se uprli Japoncem, ki so jih privedli iz Madžukua, da bi se borili proti Kitajcem. Ubili so svoje japonske oficirje in z vsem orožjem prešli v kitajske vrste. Tudi japonska pehotna divizija generala Suzukija, ki so jo poslali proti kitajskim četnikom v okolici Putunga in Šanghaja in ki je tam doživela občuten poraz, se je po tem porazu uprla.

Bombardiranje japonskih letališč

Kitajska letala so v Nankingu uničila japonsko letališče in z njim 20 letal, ki so se ravno pripravljala za polet. Mnogo letalcev je bilo ubitih.

USA za kitajske vojne žrtve

Predsednik Roosevelt je izdal oklic ameriškim državljanom, v katerem poziva, naj darujejo ameriškemu Rdečemu križu najmanj en milijon dolarjev za podporo kitajskih civilistov, ki so v sedanjih kitajsko-japonski vojni izgubili vse svoje imetje. V pismu predsedniku Rdečega križa pravi Roosevelt med drugim: »Menim, da ima ameriški narod globoke simpatije za te žrtve. Pozivam vse ameriške državljane, da prispevajo po svojih močeh za te reveže.«

Indijci solidarni s kitajskim narodom

V Indiji so priredili dan solidarnosti s kitajskim narodom, na kateri so se vršili mnogi shodi in so vsepovsod poudarjali, da bo indijski narod podpiral kitajskega v njegovi borbi za svobodo.

Drobne vesti

Strahovita eksplozija v eni izmed največjih italijanskih tovarn municije. V eni izmed največjih tovarn municije v Italiji, v tovarni Dombrini-Parodi pri Tivoliju v bližini Rima, kjer je zaposlenih 12.000 delavcev, se je 29. januarja zjutraj pripetila največja eksplozija, kar jih je Italija doživela. Po do zdaj dobljenih vesteh je v tej katastrofi poginilo okrog 300 ljudi, več sto pa jih je ranjenih.

Nacionalistična omladinska organizacija v Dubrovniku

»Jutro« z dne 3. t. m. poroča to-le: V Dubrovniku je bila osnovana nacionalistična omladinska organizacija z imenom »Nova Jugoslavija«. Organizacija hoče zbirati vse mlade jugoslovenske nacionaliste brez ozira na njihovo strankarsko pripadnost. Kakor poročajo listi, so v upravnem odboru poleg strankarsko neopredeljenih omladincev tudi organizirani člani JNS, JRZ in Ljotičevega zbora.

Zunanja politika

Stoto zasedanje Društva narodov

Te dni se je začelo 100. zasedanje Društva narodov. Angleška in francoska diplomacija se trudita, da se na zasedanju ne bi načelnala tako kočljiva vprašanja, kakor je vojna v Španiji in japonski pohod na Kitajsko. Zato se glavna posvetovanja prav za prav ne vršijo v okvirju zasedanja, marveč med posameznimi sejami. Vodijo jih v glavnem predstavniki Anglije in Francije, ki na vse načine skušajo pomiriti duhove in zadovoljiti napadalce in napadene hkratu. Da se položaj na Daljnem Vzhodu ne bi še bolj zaostрил, so zastopniki omenjenih dveh držav sklenili, da bodo sicer zagotovili Kitajski materialno pomoč in jo podpirali z orožjem, da pa ne bodo na zasedanju postavljali vprašanja sankcij proti Japoniki. Veliko oporo Društvu narodov, kateremu so že nekateri peli mrtvaško pesem, nudi politika predsednika Zedinjenih držav Roo-

sevelta, ki je za vsako ceno odločen varovati mir, v primeru vojne pa stopiti na stran demokratičnih držav.

Avstrija se bori proti narodnemu socializmu

Avstrijske oblasti so zadnje dni spet odločno nastopile proti narodnim socialistom, ki so pripravljali prevrat v Avstriji. To je brez dvoma v zvezi z oddaljevanjem Avstrije od osi Rim—Berlin in oblikovanjem mirovne osi v osrčju Evrope Praga—Dunaj—Budimpešta.

Poostritev diktature v Grčiji

Ker so voditelji starih opozicijskih strank v Grčiji baje pripravljali vstajo in se v ta namen baje zvezali celo s komunisti, jih je sedanji grški diktator, general Metaksas, prehitel in jih vse skupaj »za vedno« interniral po raznih grških otokih. General Metaksas misli, da je s tem zatrl sleherni odpor proti svojemu režimu.

Notranja politika

»ZBOR« RAZPADA

Fašisti se zbirajo drugje. — Potreba najostrejših borbe proti fašizmu

Iz »Zbora« so izstopili najprej bivši voditelji fašistične »Jug. akcije«. Zdaj čitamo, da jim je uspelo potegniti za seboj vse svoje bivše pristaše. Isto so napravili »Jug. delavski sindikati« v Zagrebu. Celó v žarišču ljoticévstva, v Smederevu, je cela krajevna organizacija šla v »Jug. akcijo«.

Kako to?

Socialnodemokratske »Radničke novine« iz Beograda pišejo: »Ljotić je sklenil znane trgovske in materialne zveze, in to pod zelo ugodnimi pogoji, da bi tako osigural materialni obstoj svojega »Zbora« in svojega »integralnega jugoslovenstva« v popolnem duhovnem soglasju. Tu pa ni imel sreče. Zelo mu je namreč zmešala račune znana škandalozna afera z zagrebško »Tehnično unijo«. Ljotić in »Zbor« sta se precej prala radi »podtikanja« v zvezi s to afero, toda zaman.

Ko je zmanjkalo »zrna«, so se fašistični vrabci okrog »Zbora« začeli medsebojno kljuvati in zapuščati »vodjo ter jato. Zli jeziki govore, da je »Jug. akcija« sedaj izstopila, ker je nedavno morala likvidirati tudi »Tehnično-trgovska d. d.« v Zagrebu, ki naj bi bila mesto demaskirane in propale »Tehniške unije«.

»Zbor« razpada, fašisti pa se selé pod boljše firmo. Nedvomno pomeni ta dogodek uspeh za demokracijo, ki je Ljotića razkrinkala. Toda fašistična nevarnost s tem še daleč ni odpravljena. Obratno! Vprav danes je potrebna najostrejša borba. Fašistične sile se danes zbirajo drugod, kot kažejo jasni znaki zadnjega časa. Težišče se prenaša. To zbiranje je razumeti kot odgovor na aktivnost demokratskega tabora. Za demokracijo pri nas je velevažno, ali bo pravočasno razumela, kaj se dogaja.

IZ GOVORA G. JANKOVIĆA (JRZ)

Bivši minister in voditelj JRZ v Srbiji je na konferenci v Beogradu zavračal govornice, da stremi JRZ za uvedbo fašizma, ali nekakega za naše prilike prirojenega narodnega socializma. Dejal je: »Mi hočemo demokratski režim, pri katerem odloča sam narod o svoji bodočnosti in usodi. Hočemo pa pravo demokracijo, kakor jo imajo Angleži. Z drugim besedami, kdor dobi večino, ta naj vlada.« O zagrebškem sporazumu je dejal s ponosom, da ga je JRZ preko noči likvidiral. »JRZ ne pozna nobenih razlik med pokrajinami. O enakopravnosti pa ni sledu pri teh sporazumih, ki so hoteli za večno utrditi neke posebne interese Srbov, Hrvatov in Slovencev. Mi ne priznavamo nobenih posebnih interesov. Obstoje samo splošni interesi Jugoslavije in jugoslovenskega naroda.« Glede zunanje

politike je omenil, da »jugoslovenska politika ne priznava niti osi London—Pariz, niti osi Berlin—Rim, ampak samo os Triglav—Vardar.«

(Po »Slovenca«.)

RAZMERE V JNS

»Slovenec« piše, da je »nekaj časa JNS skušala v narodnem predstavništvu zavreti plodono delo vlade. Ko ni to zaleglo, je začela širiti po državi ilegalno literaturo in se je z nizkotnimi klevetami postavila ob stran komunistov. Višek je gonja dosegla v protikonkordatni kampanji.« »Slovenca« je razočaralo dalje, da so se JNSarji ob zagrebškem sporazumu potuhnil. »Po vseh neuspehih so se začeli bližati JRZ. Ločiti pa je treba pofovce, ki delajo svojo politiko, in pohorce (Demetrovič, Popović, Kramer, Andjelinović, Banjanin), ki so pri zadnji spremembi vlade

Važni izjavi dveh cerkvenih dostojanstvenikov

Znani nasprotnik poganstva fašizma in rasizma, čikaški nadškof in kardinal Mundelein je te dni izjavil tole: »Nič ne koristi poslušati predavanja o komunizmu in o komunizmu akademično razpravljati. Če hočemo kaj doseči, moramo nekaj praktičnega nuditi. V preteklosti je ameriški katolicizem včasih trpel zaradi tega, da je bil zaveznik na nepravni strani, ali pa so nas od te strani kar potegnili v zavezništvo. Sebični delodajalci so se Cerkvi laskali in jo imenovali veliko ohranjajočo silo, takoj nato pa od nje zahtevali, da igra policista napram tistim, katerim so sebični podjetniki plačevali nezadostne plače. Upam, da so ti časi za vedno za nami. Naše mesto je pri revežih, pri delavcih, to so naši ljudje...« Kardinal Mundelein, ki iskreno podpira politiko predsednika Roosevelta, je tu povedal nekaj bridkih resnic, ki jih niso videli in še ne vidijo tisti, ki venomer vpijejo, da vera peša.

Istočasno je tudi znani pariški kardinal Verdier izpregovoril predstavnikom svetovnega tiska tele besede, ki jih posnemamo po »Slovenca«. »Slovenec« piše: Pariz, 28. jan. o. Pariški nadškof, kardinal Verdier, je bil pred dvema dnevoma gost v klubu inozemskih časnikarjev in je imel ob tej priliki na zastopnike tujega tiska lep nagovor o njihovem delu, v katerem je povedal več dragocenih misli o sedanjih razmerah v Franciji. Najprej je prosil zastopnike svetovnega tiska, naj v svojih listih širijo razumevanje za Francijo in za nje demokratično vladavino. Nato je nadaljeval: »Mi živimo pod vladno svobodo. Večkrat nam kdo očita, da s svojimi notranjimi boji zapravljamo dober del svoje življenjske moči. Toda ali ni potrebno, da je nekje na svetu narod,

razvijali sami in po svojih prijateljih zelo živahno delavnost, ki naj bi jih privela do vsaj rahle udeležbe na vladi.« »Slovenec« pravi, »da niso prišli v poštev. Tudi, ko so začeli z novo akcijo ob spremembi v senatu, jim ni bilo mogoče ustreči.« Toda baje »še niso izgubili upanja in mrzlično iščejo razpok v stavbi JRZ, da bi prišli do oblasti.«

»Jutro« navaja »Slovenčev« poročilo in ugotavlja, da zagrebški »Obzor« trdi, da en del vodstva JNS hoče sodelovati z drugimi centralističnimi grupami (JRZ), toda da se temu Kramer in Banjanin upirata. »Jutro« pravi, da je vse le trik »Slovenca«, ki hoče s tem pripraviti k disciplini opozicijo v lastnem taboru!

Zakaj se »Jutro« samo izogiba jasnemu odgovoru? Ali hoče mar počasi pripraviti svoje pristaše na spremembo?

Iskrenost »Jutrovega« in »Domoljubovega« zgražanja. »Jutro« citira »Domoljubove« pritožbe proti ustanavljanju centralističnih fondov in dostavlja, »da ne bo mogel nihče verjeti v iskrenost »Domoljubovega« zgražanja, saj je vendar samo od njega odvisno, da se ti nedostatké odpravijo.« Mi pa mislimo, da tudi ne bo mogoče verjeti v iskrenost »Jutrovega« zgražanja, ker so veliko takih fondov tudi njegovi patroni ustanovili oz. odobrili!

Prepovedan list. Z odlokom g. ministra notranjih zadev dr. A. Korošca je prepovedano uvažanje in razširjanje slovenskega delavskega lista »Naprej«, ki izhaja v Ameriki.

Razpuščeno društvo. »Enakost«, delavsko kulturno društvo na Jesenicah, je bilo 21. januarja zapečatenó in zaplenjena imovina. Društvo je razpuščeno po odloku banske uprave, »ker je prekoračilo svoje področje«.

Prepovedana knjiga. Državno pravdništvó v Zagrebu je prepovedalo razširati in prodajati knjigo dr. Laze Markovića »Nova spolina orientacija Jugoslavije«.

pri katerem pridejo do izraza prav vse sile in moči in se lahko svobodno razvijajo? Iz tega semena morda zdaj poganjajo sadovi, za katere nam bo človeštvo nekoč zelo hvaležno. Ker sem jaz sam rdeč od temena do podplatov,« je šaljivo pripomnil kardinal z ozirom na rdečo kardinalske obleke, »pogosto obiskujem delavske predele po naših velikih mestih, kjer zmerom najdem ogromno zalogo pameti, obzirnosti in požrtvovalnosti. Če se bo nam katoličanom posrečilo, da te ljudi prepričamo, da jim duhovne dobrine, ki smo jih podedovali, lahko zelo koristijo, bomo izpolnili izredno lepo in dobro delo.« Iskrene besede, nad katerimi naj bi malce porazmislil v prvi vrsti »Slovenec«.

»SLOVENSKI DOM« NEODGOVORNO IN BEDASTO KLEVETA PREDSEDNIKA SOCIALISTIČNE INTERNACIONALE.

Opoldansko glasilo JRZ je zadnjič prineslo vest, da je s. Vandervelde sklenil obiskati španska bojišča. Listič dostavlja, da bo to »prvo revolucionarno dejanje tega salonskega socialista, ki ga pri nas bolj poznamo po njegovih nemoralnih spisih«.

Mislimo, da je ta listič zelo malo poklican soditi o tem, kdo je salonski socialist. V ostalem pa ne vemo, ali ta listič noče vedeti, da piše knjige o spolnih vprašanjih (tkzv. »nemoralni spisi«) znani zdravnik Van de Velde, ali pa tega res ne ve.

Umrljivost otrok v Jugoslaviji. Na tisoč prebivalcev se v 1 letu rodi 31.45 otrok, toda od teh jih 55% t. j. 17 umre! Znak žalostnih zdravstvenih in socialnih prilik. (Po Statistiki«.)

Drobne novice

KAKO JE PRISLO DO STROKOVNE ENOTNOSTI V ŠPANJI

Na željo španskih sodrugov se je 7. in 8. decembra 1927 vršila v Parizu skupna seja predsedništva Mednarodne sindikalne zveze in predstavnikov obeh struj španskega strokovnega gibanja. Ze tedaj sta obe delegaciji, na katerih čelu sta bila na eni strani Pena, na drugi Caballero, soglašali v tem, da je treba z vsemi silami delati na vzpostavitvi strokovne enotnosti. Sklenjeno je bilo, da MSS posreduje še naprej in da se pošlje v Španijo delegacija, ki bo delala na tem.

Ker s. Citrine ni mogel iti, je s. Jouhaux koncem decembra odšel sam v Španijo in vodil pogajanja, ki so končala s popolnim uspehom. Sestavljen je skupni odbor iz predstavnikov obeh smeri, ki bo enotno delal za razvoj strokovnega gibanja. Uspeh gotovo ne bo izostal.

Koncentracija demokracije na Poljskem. Pred tremi tedni so Socialistična stranka, Zedinjena ljudska stranka in Demokratski klub priredili skupno manifestacijo pod parolo »Demokracija je v ofenzivi«. Vsi govorniki so ugotovili, da je v interesu Poljske, da se vzpostavi parlamentarna demokracija in da je fašistični način vladanja za Poljsko škodljiv.

ZZD tudi obsoja znižanje mezd, toda...

»Slovenski delavec« zdaj vendarle priznava, da se je položaj delavstva poslabšal. »Gmotni delavski položaj je v dviganju cen življenjskih potrebščin poslabšan zato, ker se delavske plače niso paralelno z dviganjem cen zvišale, temveč so ostale neizpremenjene, ponekod pa so se celo znižale.« Navaja statistiko DZ od 1. jun. 1935 in 1. dec. 1937 ter zaključuje: »Iz tega poročila je dokazano, da so se cene v navedenem razdobju zvišale v povprečju za samskega delavca 8.49%, za štiričlansko družino pa za 10.32%. Naši se bodo demagogi (?), ki bodo očitali, češ, plače niso šle vzporedno navzgor, nego so obstale na prejšnji višini, ali pa so se celo znižale. Res je in obsojamo (torej ste demagogi! Op. ur.). Toda ali niso valovile delavske plače navzgor in navzdol za vseh režimov.«

Toda zakaj »valove« ravno zdaj navzdol in ne navzgor?! Zdj celo, ko je produkcija v dviganju (da ne omenjamo političnih okoliščin)? In zakaj »Slov. delavec« ne pove, za koliko se je povečal delavski razred, koliko je zraslo število brezposelnih in delno zaposlenih, zakaj rastejo profiti podjetnikov? Zakaj zaostaja Slovenija v dvigu zaposlenosti in produkcije? Zakaj se higijenski pogoji in zdravstvene prilike ne boljšajo? Na čigavo škodo se uvaja racionalizacija in priganjaštvo v podjetjih? Zakaj se delovni čas ni znižal, nego ponekod celo zvišal? Zakaj se delavska zakonodaja ne izvaja v praksi?

Dalje. Nihče ne more trditi, da je delavstvo l. 1930. dobro živelo. Toda mi bomo zadovoljni, če bi blagovolil »Sl. delavec« napisati, za koliko se je odtlej položaj delavstva poslabšal?

Pozivamo »Sl. delavca«, da na navedena vprašanja jasno in nedvoumno odgovori, sicer bomo morali smatrati, da namenoma prikriva resnico!

BRANISLAV NUŠIĆ PROTI VOJNI FAŠIZMU

Pred kratkim umrlí največji srbski dramatik in književnik Branislav Nušić je nedavno izjavil: »Borba proti vojni, je borba za obdržanje človeštva na poti napredka; mladini pripada v tej borbi prvo mesto. Ljubezen med narodi in pacifizem, integralni pacifizem, samo ne za ceno nepriznavanja lastnega naroda, bi bila skupna naloga književnosti in mladine. Proti fašizmu zavzemam zato odklonilno stališče, ker fašizem onemogoča osnovne težnje svobodnega duševnega razvoja.«

Predstavniki Združene opozicije iz Srbije v Ljubljani

Kot smo že poročali, je bil najavljen sestanek s poročilom g. Trifunovića o sporazumu glede notranje ureditve države in o političnem položaju.

Ponatiskujemo poročilo »Ponedelj-skega Slovenca« o tem.

»Sem in tja se tudi v Sloveniji dobe ljudje, ki bi bili radi pristaši bivše radikalne stranke in ki so bili baje vedno navdušeni za voditelja te zdaj male politične skupine staroradikalov v Belgradu Miša Trifunovića. To so ljudje, ki so poskušali svojo politično kariero najprej pri JNS in pozneje nekateri celo v JRZ, pa so povsod odleteli. Voditelja tako imenovanih staroradikalov v Sloveniji sta bivši župan in ban dr. Puc, ki je izšel iz vrst JNS, ter dr. Korun, bivši voditelj socialne demokracije v Sloveniji, ki je dolgo časa politično počival, ob padcu Jevtičevega režima pa se je pridružil JRZ, iz katere pa je kmalu izstopil. Računa obeh gospodov, tako dr. Puc in dr. Koruna, sta jasna: pri JNS ne moreta računati na kakšen uspeh, ker ta stranka sama ne pride več na površje, pri JRZ pa tudi nimata nobene upanja, da bi se uveljavila. Nasloniti se pač morata na staroradikale in po njih priti v opozicijo, ki se zbira okoli dr. Mačka. Slovenski pristaši dr. Mačka pa z dr. Pucem in dr. Korunom niso prav nič zadovoljni.

To se je pokazalo danes, ko so prišli na izlet v Slovenijo štirje znani voditelji staroradikalne skupine, namreč Miša Trifunović, dr. Laza Marković, dr. Miletić in dr. Kopša. Glasilo dr. Puc »Slovenska beseda« je priobčilo velik pozdravni članek in sliki prvih dveh. Tudi agitacija za udeležbo na shodu, ki je bil napovedan za danes ob 10. dop. v Delavski zbornici, je bila zelo spretno zasnovana. Za ta shod se pristaši JRZ niso zanimali, pač pa mačkovički okoli »Slovenske vasi«, ki bi radi izprašali demokratično vest bivšega bana dr. Puc, dalje komunisti in tudi nekateri jugofašisti, ki trdijo, da je bil dr. Puc v času svoje oblasti zelo njim sovražen. Oblasti so zvedele, da se pripravljajo »načelna« obracunavanja med »združeno opozicijo« in so »shod« prepovedale. Dr. Korun je torej zaman izdal s svojim podpisom male letake, s katerimi je vabil na ta »shod«.

Staroradikali z mlajšima staroradikaloma dr. Pucem in dr. Korunom so imeli nato zasebne seje, ki pa niso imele kakšnega odziva v današnji dolgodčasni Ljubljani.

Oton Župančič

največji živeči slovenski pesnik je 23. januarja dopolnil šestdeseto leto. Jubilant je začel svoje književno delovanje konec prejšnjega stoletja v družbi Cankarja, Ketteja in Murna, ki je vse preživel. Izdal je več pesniških zbirk. Uveljavil se je kot največji mojster našega jezika po Prešernu. V mladinski liriki nima tekmeča. Ustvaril je tudi dramo »Veronika Deseniška«, ki jo za jubilej spet igrajo v Ljubljani in Mariboru. Razen izvirnega knjižnega dela je prevel mnogo najboljših del svetovnega slojstva. Študije o njegovem ustvarjanju so izšle tudi v tujih jezikih. O prevodih njegovih del v ruščino smo pa nedavno poročali.

Župančič je predvsem lirik. Lepota besede mu je največ. Zato se precej razlikuje od borbenega Cankarja. Delovno ljudstvo, ki je edini pravi dedič vse kulture, pa cení vsako ustvarjanje, zato spoštuje tudi Župančiča, saj je z nekaterimi pesmimi ravno on ustvaril temelje dobre socialne lirike.

Svetovna strokovna enotnost odgodena. Listi poročajo, da je Mednarodna strokovna zveza odbila sprejem ruskih strokovnih organizacij v svoj sestav.

Delavski vestnik

Delavci za spoštovanje zakonov — Podjetniki za kršenje zakonov

»Ironija svetovne zgodovine postavlja vse na glavo... Stranke reda, kakor se imenujejo, propadajo v zakonitem stanju, ki so si ga same ustvarile. One vpijejo skupaj z Odilonom Barom: la legalité nous tue (zakonitost nas ubija), medtem ko mi dobivamo pri tej zakonitosti čvrste mišice in rdeča lica ter izgledamo kot večno življenje. In ker nismo tako neumni, da bi se njim v veselje dali pognati v ulični boj, jim ne preostane nič drugega kot da sami pogazijo to za njih tako usodno zakonitost.«

Tako je Engels napisal pred 42 leti in to velja tudi še danes. Podjetniki zahtevajo zakone, sodelujejo pri njih, toda ko jih lastni zakonj začno tolči po zobeh, se skesajo in delajo proti zakonom. Krasen primer za to je boj med tekstilno industrijo in tekstilnim delavstvom zadnja dva meseca v Srbiji.

Tekstilna industrija je že 10 let v silnem razvoju. Letna potreba domačega trga znaša 170 milijonov metrov tkanine. L. 1925. so domače tovarne lahko dale samo 56 milijonov metrov. Takrat se je uvažalo za 2 milijardi 614 milijonov Din tkanin. L. 1935. pa samo za 456 milij. Din. Vse ostalo sedaj dobijo domače tovarne zaradi visokih carinskih zidov. Letna premija podjetnikov znaša zato nad 160 milijonov Din.

Tovarne, ki so rastle kot gobe po dežju, so kar požirale delovno silo, ki je prihajala iz obubožanih kmečkih koč. To kmečko delavstvo je bilo še nezavedno in se ni znalo braniti pred izkoriščanjem podjetnikov. Toda polagoma se je stvar začela obračati. Delavstvo se je začelo zavedati in se organizirati v svoji organizaciji, t. j. v Zedinjeni zvezi tekstilno-oblačilnih delavcev (Uje-

dinjeni savez tekstilno-odečnih radnika).

Zveza je začela akcijo za izboljšanje. Začela je voditi akcijo za 40-urni delovni teden. Posebno živo akcijo je pa pokrenila decembra meseca za kolektivne pogodbe in za volitve obratnih zaupnikov.

Testilni baroni pa so se vznemirili. Zbrali so se in prinesli sklep, da se v tekstilni stroki ne dovolijo volitve obratnih zaupnikov, da se za tekstilno stroko odbije sklepanje kolektivnih pogodb.

Testilni baroni so se dobro zavedali, da to pomeni uničenje vsake zakonske zaščite delavcev. Kajti zakon o zaščiti delavcev daje delavcem pravico na obratne zaupnike in celo uredba o minimalnih mezdah priporoča sklepanje kolektivnih pogodb. Odbijanje tega pomeni kršenje zakonov, teptanje zakonitosti.

Takoj se je začel napad podjetnikov. Beograjska Tekstilna a. d. spremeni sistem dela na škodo delavcev, odbije sklepanje kolektivne pogodbe. Delavci in delavke so cel mesec morali stavkati za stvar, ki jo priporoča Uredba o minimalnih mezdah.

V Leskovcu je tovarna hotela onemogočiti volitve obratnih zaupnikov. Delavci in delavke so stopili v stavko in morajo še danes stavkati za stvar, ki jo predpisuje zakon o zaščiti delavcev.

Delodajalci na celi fronti poslušajo zrušiti delavsko zakonodajo. V tekstilni stroki so poskušali izvršiti prodor. Toda tekstilno delavstvo je s svojo zvezo tekstilno-oblačilnih delavcev uspešno branilo zakonite pravice proti tekstilnim baronom, ki so poskušali kršiti zakon. (Po »Radn. Nov.«, Beograd.)

Zagorje

ZOPET PRAZNOVANJE ŠIHTOV NA VIDIKU

Splošno se govori, da prične rudnik s februarjem zopet praznovati, in sicer po dva šihla na teden. V decembru je bilo upanje, da bodo rudarji vsaj v zimskih mesecih delali polne šihthe. Marsikateri družinski oče in mati sta gojila upanje, češ sedaj se bomo rešili vsaj nekaj dolga. Morda se posreči, da bomo oblekli svoje otroke vsaj za silo. Vse te nade so se podrlje. Kaj je temu krivo, si še nismo na jasnem. Ni še dolgo, ko smo brali v časopisih, da primanjkuje premoga, da ga bodo pričeli uvažati iz Nemčije; menda se to sedaj že dogaja. Slovenski premogovniki imajo ogromno premoga. Tudi rudarjev je še dosti brezposelnih, mnogi so primorani iskati zaslužka v tujini. Dosti je tudi takih, ki že leta in leta čakajo na zaposlitev. Nimajo tiste sreče, ki se imenuje protekcija, tudi nikakršnih možnosti in sredstev nimajo, da bi se izselili. Nad našimi črnimi dolinami se zopet zbirajo temni oblaki; že sedaj cene življenjskim potrebščinam rastejo, kaj bo šele v aprilu, ko bo TPD podražila premog drž. železnicam! Gotovo se bo vse avtomatično podražilo, vse bo pa moral plačati revni sloj. Lepo je na banketih, slavnostnih večerjih, saj račun plačata vedno delavec in kmet.

Za rudarje se bliža slabo vreme, zato vsi pod krov strokovne organizacije! Le enotni in organizirani bomo lahko odbili bedo in lakoto od sebe in svojih družin. Rudar.

Maribor

MOJI DOŽIVLJAJI V TOVARNI »THOMA« V MARIBORU

Bilo je nekega jesenskega dne, ko sem začela hoditi v tovarno. Spočetka mi je bilo delo zelo všeč; mislila sem si, imam vsaj zaslužek in bila sem zadovoljna in srečna ob misli, da imam

delo in se ne potikam po ulicah in cestah. Vedno bolj pa so se mi odpirale oči, da je plača za delo, ki ga napravim, vendarle premajhna; odpravim se v pisarno in prosim za povišek. Tam pa je bil zelo ljubezniv mož, ki me je narahlil: »Če niste s tem zadovoljni, pa kar pustite delo; tam zunaj jih je več, ki bi sli delat še za manjši denar!« Spoznala sem, kako izkorišča kapital nezavednega delavca, in da sama ne bom ničesar dosegla. Le enotno delavstvo bo zmagalo in si priborilo bodočnost.

Za prvim razočaranjem so sledila druga. Delam že štiri leta v tovarni in prisluzila si nisem drugega kakor bolezni. Uvidela sem, da tako ne gre dalje, garala sem dan za dnem, stroj je pel svojo pesem venomer. Zaželela sem si boljšega življenja, ki ga vsak delavec tudi zasluži. Nekega dne pa pride mojster in me prijazno nagovori. Čudno se mi je zdelo, ker njegova navada ni bila prijazno se obnašati napram delavkam, temveč vedno priganjati k delu, kakor priganja brezčutne svojo živino. Potem pravi: »Vi, pridite za pet minut k meni v klet, nekaj vam imam povedati.« Mislila sem si: pa zakaj ravno v klet, saj mi tudi tukaj lahko pove. Ojunačila sem se in sem šla. Prišlo je, kar sem najmanj pričakovala: predno sem se zavedla, sem bila že v objemu. Dejal je: »Če si pametna, ti bo dobro, če pa ne, ti sledi ulica.« Kot zavedna proletarka sem odločno odbila tako ponižanje in tako sem danes na cesti, brez zaslužka.

Slične stvari se dogajajo vsak dan. Zato kličem: delavka, delavec, boljše bodočnost boš dosegel samo, če boš zaveden in enoten. Dosegli so jo v drugih državah, dosegel jo boš tudi ti, če boš dovolj trden in se ne boš dal zavajati od tistih, ki iščejo pri delavstvu samo korist. Tekstilna delavka.

Prispevajte za tiskovni sklad!

Trbovlje

Potrebno je, da se tudi mi delavci od podjetja Dukić z dnevnega kopa Dobrna oglasimo v našem »Glasu delavca« in v njem malo razgalimo razmere, ki vladajo pri nas.

Dne 20. jan. 1938 se je težko ponesrečil delavec Žičkar Franc. Podjetje, oziroma njegovi predstavniki, so ob tej priliki takoj izjavili, da je te nesreče kriv — delavec sam. Tedaj se je ponovno pokazalo, kakšne prilike vladajo pri tem podjetju, ki slovi po svojem brezmejnem priganjaškem sistemu, higienske in sanitetne naprave pa so mu deveta briga.

Omenjeni ponesrečeni delavec je moral ležati z zlomljeno nogo ves premražen na mrzlih tleh nad pol ure, preden so prinesli nosila, da ga odneso v rudniško bolnišnico. Na nosilih pa ni bilo nikakšne odeje, da bi se premražen poškodovanec odel. Ko je zaprosil za vodo, tudi vode ni bilo in bi bil moral piti savsko vodo, če ne bi bilo usmiljenih privatnih ljudi, ki so mu jo nudili. Vzrok teh pogostih nesreč (v enem tednu tri) je kot že omenjeno brezmejno priganjaštvo, obenem pa svojevrstne metode podjetja. Kjer bi pri gotovih delih moralo biti zaposlenih več delavcev, je navadno zaposlen en sam, tako da ga delo samo priganja, če noče pasti pri podjetju v nemilost. Pri takih razmerah je potem nemogoče paziti na lastno varnost. Zelo udomačena pa je sledeča metoda: kadar prihaja v obrat oblastvena komisija (seveda je podjetje pravočasno obveščeno) na mesto nesreče, takrat podjetje nemudoma premesti delavce z nevarnih mest na bolj varna. Ko pa komisija odide, jih ponovno namesti na ogrožena mesta, kakor pač to prija podjetju. Če se potem zgodi nesreča kot v tem primeru, je seveda kriv delavec sam, podjetje pa ostane vselej nedolžno.

Ravno tako bi morali po rudarsko-polijskih predpisih biti stalno nameščeni zavirači pri lokomotivah. Kadar pride gospod komisar, je vse v najlepšem redu, zavirači na svojih mestih; čim pa on odide, ostane strojevodja zopet brez zavirača in morata opravljati njegovo delo kurjač in strojevodja. Opozarjamo na to javno inšpekcijo dela in pristojno rudarsko oblast, da enkrat za vselej odpravi te nedostatke, katerih pa še danes nismo navedli vseh, in tako zasigura varnost in življenje nas delavcev.

Prizadeti delavci.

Op. ur.: Posebno je pa važno, da strokovna organizacija, v kateri je organiziran delavec, ki se mu godi krivica, takoj posreduje. To bo pa lahko storila le, ako bo močna in enotna!

Kolikor moči, toliko pravic

SMRJ — podružnica Moste.

Pretekli teden smo imeli članski sestanek. Obravnavali smo poročilo zaupnikov za preteklo leto.

Pred nami stoji zopet resna vprašanja, zato je naša dolžnost, da ohranimo enotnost in podpremo zaupnike. Le v skupnosti lahko pričakujemo uspehe. Kolikor moči — toliko pravic! Kljub temu pa, da je pri nas dosežena enotnost v precejšnji meri, vendar ni pravega razumevanja za članske sestanke. Marsikatera sodružica si misli, kaj se bomo me ženske zanimale za organizacijo? Toda, drage sodružice, zavedati se moramo, da smo si s pomočjo organizacije SMRJ in s pomočjo naših zavednih sodruživ in sodrugov priborili kolektivno pogodbo in ostale dobrine. Vse to premalo cenimo. Le pogledimo neorganizirane delavce v ostalih tovarnah, ki vsega tega nimajo. Zato moramo čuvati kar imamo, obenem se pa boriti za izboljšanje, da pokažemo tudi neorganiziranim moč organizacije. Sodružice, spomnimo se, kako zdrave in polne življenja smo bile pred 10 leti. Danes smo že marsikatero sodružico spremili na zadnji poti... Kako bo pa z nami čez 10 let, je pa vprašanje! Zato danes gledamo drugače na življenje. Dve tretjine

nas je poročenih, pa vendar moramo s svojim skromnim zaslužkom prispevati vzdrževanju družine. Tako moramo ženske v sedanji družbi opravljati tri poklice: v tovarni, gospodinjstvu in materinstvu. Toda ravno zato moramo še tem bolj čuvati naše pravice in zato naj vsaka skuša udeleževati se članskih sestankov. Zavedati se tudi moramo, da smo podjetniku in predpostavljenim odgovorne za svoje delo, nikdar pa ne za svoje prepričanje. Posebej pa moramo vedeti, da smo tudi žene enakopravni član človeške družbe in da imamo še posebej pomembno nalogo kot matere in vzgojiteljice družbe. To mora vedeti vsak zaveden mož in gledati na ženo kot na svojega tovariša. Danes je skoro polovico delavcev-žensk. Ker podjetniki s tem, da nas zelo izkoriščajo, pritiskajo tudi na višino mezd delavcev, je važno, da skupno in enotno moški in ženske nastopimo za žensko enakopravnost. Za enako delo enako plačilo!

Po naši tovarni sem tudi slišala pogovore o tem, da bi se uvedle katego-

rije. In sicer zato, ker nekatere delavke pre malo zaslužijo. Povišanje mezde pa ne bi šlo na račun podjetja, kateremu smo to že zdavnaj odslužile, ampak na račun boljše plačanih delavk. Mojstri bi odločili, katera je bolj pridna in bi več zaslužila, in katera manj. Sodružice! Ali se zavedate, kaj bi to pomenilo? To, da bi tista, ki se je znala bolj prikupiti dobila več, druga manj. To se pravi, da bi nastali sami prepiri in spori, konec bi bilo naše enotnosti, konec bi bilo naše organizacije. Podjetje bi se igralo z nami.

Naše mezde so res premajhne, hočemo povišanje doseči s pošteno proletarsko borbo, povišanje na račun naših sodelavk, s sistemom kategorij pa moramo odločno odbiti. Tu se bo zopet pokazalo, ali bo članstvo dovolj podprlo organizacijo, da bo lahko odbila ta napad, ako se res pripravlja, in priborila boljše mezde.

Delavka.

ŽENE

Mati in njena zaščita

Čim naprednejša je kakšna država, tem bolj skrbi za zaščito matere in otroka. Dobro se zaveda, da je njena moč v zdravem narodu in da je pogoj za zdravje naroda zdravje mater in otrok. Zato matere nimajo samo dolžnosti roditi otroke. One ohranjujejo narod in državo in zato imajo pravico, da zahtevajo zase zaščito in pomoč.

Na kratko bomo pregledali, kakšne pravice imajo delavske matere pri nas.

Delavka, ki je pred porodom zavarovana najmanj 90 dni nepretrgoma ali pa najmanj 6 mesecev v zadnjem letu, predno je nastopila službo, v kateri še ni 90 dni, ima pravico:

1. do brezplačne babiške pomoči za 9 dni;
2. do brezplačnih zdravil, obvezilnega materiala in zdravniške pomoči ako zboli zaradi poroda, vse to za največ 26 tednov;
3. namesto zdravnika ali babice gre lahko za 14 dni v bolnico ali porodnišnico. Ako radi poroda zboli, je lahko v bolnišnici do ozdravljenja, toda ne več kot 26 tednov, oziroma 52 tednov, ako članica izpolnjuje še pogoje za podaljšanje podporne dobe.

Delavka, ki je bila v zadnjem letu, šteto od dneva poroda nazaj, zavarovana najmanj 300 dni ali v zadnjih dveh letih od dneva poroda nazaj 540 dni, ima poleg preje naštetih podpor pravico še na:

1. porodnino za 6 tednov (42 dni) pred in 6 tednov po porodu in sicer tri četrtine zavarovanega zaslužka. Porodnino dobi le, ako v teh 6 tednih pred in po porodu ne dela tako delo, ki mora biti zavarovano pri OUZD. Ako pa se zmoti v datumu in zapusti delo za več kot 6 tednov pred porodom, potem ji za tisti čas, za katerega se je zmotila, pripada hranarina;

2. ima pravico, da dobi za opremo vsakega živega novorojenčka enkratni prispevek 150 dni, brez ozira na višino plače;

3. ima pravico do podpore za hrano deteta po 4 Din za 12 tednov po prenehanju porodnice. OUZD lahko to podporo ustavi vsak čas tisti članici, ki ne prinese otroka k zdravniku na pregled, ali se pa ne ravna po zdravniških navodilih.

Poročene ali neporočene žene delavcev, ki so bili zavarovani v zadnjem letu, šteto od dneva poroda, najmanj 300 dni ali v zadnjih dveh letih najmanj 540 dni, imajo pravico:

1. do brezplačne babiške pomoči za 9 dni;
2. do brezplačnih zdravil, obvezilnega materiala in zdravniške pomoči;

3. do enkratnega prispevka za opremo vsakega novorojenčka v znesku 150 dinarjev ne glede na višino zaslužka, po katerem je bil mož zavarovan.

Ako umre mož pred zeninim porodom, dobi žena iste prispevke. Roditi pa mora najpozneje 5 mesecev po moževi smrti, mož pa je moral biti v tistem letu pred smrtjo 300 dni, v dveh 540 dni zavarovan.

To so pravice, ki jih ima delavska mati po porodu. Često se dogaja, da same ne vemo, kaj smemo zahtevati. Ako se je kateri zgodila krivica, naj sama ali pa preko organizacije zahteva upoštevanje. Posebno mnogo je primerov, da katera ne dobi hranarine, ako se zmoti in ostane več kot 6 tednov pred porodom doma. V zakonu o zaščiti delavcev je še polno določb, ki ščitijo matere. O njih prihodnjik. Danes le še to, da se morajo strokovne organizacije boriti, da se bo res izvajala zaščita žensk in mater. Le tako bomo delavke videle v organizaciji svojo močno oporo. Mogoče bi bilo dobro, ako bi se za ženske napravile posebne sekcije, kjer bi se predvsem s temi vprašanji bavile!

Mati.

Kje je vzrok?

Dragi urednik! Veš, zadnjič sem poslušala slučajno radio. Govorila je neka gospa o vzgoji. Ker sem čitala v zadnji številki »Glasa delavca« tudi članek o vzgoji, mislim, boš objavil tudi tole.

Tista gospa pravi, da je današnja mladina pokvarjena, da je vsega tega kriva slaba vzgoja, ne pa družba, kot govore nekateri, in da bi morali starši svoje otroke bolj trdo v roko vzeti in jih tudi kaznovati, pa bi bilo boljše.

Z gospo se strinjam, da je današnja mladina precej pokvarjena; da vzgoja, ki jo uživa, res ni prida in da je res slaba vzgoja kriva, da mladina ni taka, kot bi morala biti. Toda v nečem se z gospo ne strinjam. Kje je vzrok? Ali so res starši krivi, da je vzgoja večine otrok danes slaba? Ali more gospa trditi, da sta tisti oče in tista mati, ki jih otrok po cel dan ne vidi, ker delata v tovarni, kriva, da se njihov otrok vzgaja sam na cesti. Ali more gospa trditi, da so starši krivi, če otroke lakota prisili, da začnejo prosjati in potem tudi izmikati. Nočem trditi, da ni primerov, ko bi otroci bili lahko dobro vzgojeni in niso, ker se niti oče niti mati ne zmenita zanje, ker se nočeta ukvarjati z otroki. A to se dogaja v vaših slojih, cenjena gospa, ko je vsa vzgoja odvisna od guvernant in so otroci malopridni zaradi preobilja. Me, delavske matere, najbolj trpimo zaradi tega, ker ne moremo biti pri svojih otrokih niti takrat, ko bi bilo najbolj potreb-

no. Pa še nekaj je: govoriti o dobri in slabi vzgoji, ki so je krivi starši, tudi nima smisla, dokler morata oče in mati v sebi samem zatreti vse in se hliniti in prodajati dušo in telo, da preživita družino. Vzrok ni v vzgoji, ampak v razmerah, ki so krive take vzgoje.

P. P.

22. januarja je umrla v Parizu Te-reza Blum, žena Leona Bluma, predsednika francoske socijalistične stranke. Tudi ona se je udejevala v politiki in se bavila s književnostjo.

»Opazovalec« iz Hrastnika. Tvoj dopis je za to številko prišel malo pozno. Objavljen bo v glavnem v prihodnji številki, ker je važen donesek k našemu vprašanju. Urednik.

Drage sodružice in sodrugi! Za žensko rubriko je prišlo precej dopisov, ki nam kažejo, kako živa so vprašanja, ki jih obravnavamo. Posebno veliko jih je o nezakonski materi in o svobodni ljubezni. Priobčiti jih radi majhnega prostora nismo mogli. Nekateri pridejo skrajšani prihodnjik na vrsto. Vsi pa — še pišite in mnogo o vašem življenju, delu in trpljenju. Moramo najti skupno pot v svobodo! Urednik.

Mladina

NEČLOVEŠKO IZRABLJANJE VAJENCEV

Vajencem strokovno organizacijo!

Delavska politika št. 7. poroča o sledečem primeru nečloveškega postopanja mojstrov v vajenci. Neka uboga rudarjeva vdova s 5 nepreskrbljenimi otroki je dala najstarejšega sina 12. oktobra 1936 učiti čevljarstva. Vajenec je mojstru garal po 16 ur na dan, včasih celo 21 ur, vendar se je mojster trdovratno branil, da bi sklenil s vajenčev materjo učno pogodbo. Ko je imel vajenca neprijavljenega že 11 mesecev, je mojster 20. nov. 1937 vendarle napravil pogodbo, toda veljavno šele od dne 1. septembra 1937 naprej za 4 letno učno dobo. Šele v četrtem letu mu prizna mojster gotovo plačilo. V primeru pa, da vajenec pred potekom učne dobe samovoljno zapusti učenje, se mati obveže, da bo plačala mojstru za prvo leto učenja po 5 Din dnevno odškodnine. To se pravi, če ne bi vajenec ob tako groznom garanju, ko je moral ob vsakem vremenu še po 3 ure hoda daleč nositi izgotovljene čevlje, vzdržal 4 leta in 11 mesecev učne dobe, bi morala njegova mati plačati mojstru odškodnino v znesku 1725 Din. »Politika« še pove, da mati te pogodbe ni podpisala in je po 11 mesecih še ne pričete učnega razmerja dobila sina nazaj popolnoma izčrpanega in bolnega.

Ker je opisan primer samo eden številnih, kako mojstri pri sprejemanju vajencev izkoriščajo nevednost vajencev in njihovih staršev, navajamo v sledečem nekatero določbo obrtnega zakona glede sklepanja pogodb: § 258: Predpisana učna pogodba se mora skleniti najkasneje v 8 dneh po sprejemu učenca. Pogodba se sklene pri obveznem udruženju, kateremu pripada službodajalec, če pa tega ni, pa pri občini, pristojni z ozirom na sedež delavnice obrti. — Pogodbenj stranki sta službodajalec in učenčev varuh ali učenec sam, če je polnoleten. Obe stranki lahko zastopata pooblaščen zastopnika. — § 262: V pogodbi glede učenja se lahko določi poskusni čas, a največ za mesec dni. Ta čas se učencu vračuna v predpisani čas za učenje. — Lastnik delavnice, ki se pri sprejemu učenca ne drži teh predpisov, se kaznuje z denarno globo od 25—1500 Din. — § 263: Doba učenja ne sme biti krajša od 2 in ne daljša od 4 let. — § 267: Učencu pripada po enem dovršenem letu učenja odškodnina za delo. — § 267: Službodajalec nima pravice zahtevati odškodnino za prenehanje ali ukinitve učnega razmerja.

Določbe Obrtnega zakona so glede vajenske zaščite precej napredne. Vendar pa lahko rečemo, da danes skoro ni točke v Obrtnem zakonu, ki je mojstri ne bi teptali in kršili. Mi se priključujemo pozivom Delavske Politike, Delavske Pravice in vseh delavskih in drugih listov, ki so pisali in še pišejo o položaju vajencev, da se zgani-mo in »pomagajmo tem največjim sužnjem današnje dobe do njih pravilne zaščite« (Del. Pol.). Prvi korak in najboljše pomoč pa vidimo v tem:

Delavske zbornice in Strokovne zveze, ki se v svojih glasilih zavzemajo za vajence, naj takoj začno z delom za skupno vajensko strokovno organizacijo, s katero bodo vajenci skupno z Delavsko zbornico in Inspekcijo dela zasledovali in onemogočali vse take in podobne primere. Saj uči dolgoletna izkušnja vseh delovnih ljudi, da je zakonska zaščita vredna le toliko, kolikor jo ščiti njihova skupnost in organiziranost.

KAKO JE Z DANAŠNJO MLADINO

Zelo rad bi se izobrazil in šel naprej v šole. Toda kaj, ko so danes šole nam proletarskim otrokom zaprte. Jaz bi šel rad na trgovsko šolo. Toda tam sprejemajo le malo število učencev, treba je imeti veliko protekcijo in veliko denarja za šolnino. Tega vsega pa jaz nimam. Moj oče zasluži 800 Din in mora poleg mene preživljati še 3 otrok. Prav tako nemogoče je priti na tekstilno šolo. Treba je imeti 1 leto prakse, nato pa 3 leta študirati v Kranju ali Leskovaru in to je tudi zelo drago. Moja sestra se je hotela izučiti za zaščitno sestro. Treba bi bilo plačevati visoko šolnino 3 leta.

Starši komaj čakajo, da bi otroci sami kaj zaslužili. Pri slabi plači res ni mogoče živeti celo družino. Zato moramo za kruhom čim prej. Vse naše želje po izobrazbi in šoli moramo zatreti. Tako sem moral jaz, ko sem bil komaj 14 let star, za vajenca, tako bodo šli za menoj moji bratje in sestre. Precej se bo moralo spremeniti, da bo naša mladost res mladost in da si bomo lahko izbrali tiste poklice, ki nas vesele. Usoda proletarske mladine je skupna, zato si podajmo roke in jo skupno izpreminjajmo s pomočjo naših strokovnih organizacij. Mlad fant.

Edvard Herriot, francoski parlamentarec, radikalni socialist, je naslovil na mladino vsega sveta poslanico o delu za svetovni mir. Poslanico je zaključil z besedami: »Pozivam vas, da sodelujete v borbi za mir in to naj postane vaša življenjska borba, borba za vašo življenja!«

Drobne vesti

Na Japonskem je razpuščena socijalistična stranka, njeni voditelji pa so v zaporih zaradi protivojne propagande.

V Grčiji so osnovani delavski bataljoni po nemškem vzorcu.

V Ameriki — USA — je bilo v letu 1937 preko 3 tisoč štrajkov, v katerih je sodelovalo 1 milijon 758 tisoč delavcev. 56% štrajkov so vodili zaradi podpisa kolektivnih pogodb in za priznanje delavske organizacije.

V Londonu so odprli razstavo kitajske umetnosti. Dohodke bodo uporabili v korist zdravniški pomoči za ranjene Kitajce.

Sindikalna internacionala je odločila, da morajo vsi delavci, ki so njeni člani, odpovedati vsakršno pomoč Japoncem, tako nakladanje in razkladanje blaga, posebno petroleja in drugih surovin, ki so potrebne za vojno. V slučaju potrebe naj se bojkot izvršuje tudi s pomočjo štrajkov. Odlok je sprejelo 30 delegatov iz 15 držav na zadnji seji sindikalne internacionala v Bruxellesu.

Centrala angleških sindikatov je sprejela resolucijo o bojkotu japonskega blaga.